

Writing III: Giving the Business

If thou restrain thy foot because of the sabbath, from pursuing thy business on my holy day; and call the sabbath a delight, the holy day of the LORD honourable; and shalt honour it, not doing thy own ways, nor pursuing thy own business, nor speaking of vain matters, then shalt thou delight thyself in the LORD; and I will cause thee to ride upon the high places of the earth, and feed thee with the heritage of Ya'aqov thy father: for the mouth of the LORD

13 אִם-תִּשְׁבֹּחַ מִשְׁבַּת רַגְלְךָ עֲשׂוֹת חֲפֵצְךָ בְּיוֹם
 קֹדֶשׁ וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג לְקֹדֶשׁ יְהוָה מְכַבֵּד וְכַבְדָּתוֹ
 14 כִּד מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְצוֹא חֲפֵצְךָ וְדַבַּר דְּבַר: אִז תִּתְעַנֵּג עַל-
 בְּמִתִּי יְהוָה וְהִרְבַּבְתִּיךָ עַל-בְּמוֹתַי אֶרֶץ וְהֵאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלֹת יַעֲקֹב
 אֲבִיךָ כִּי פִי יְהוָה דְּבַר:

שו באיזה חפצים מתר לדבר בשבת, ובו י"ד סעיפים:

א *ממצוא חפצך*, חפצך אסורים באפלו בדבר שאינו עושה שום מלאכה, כגון (א) (ב) *שמעין נכסיו לראות מה צריך למחר, או לילך לפתח המדינה כדי שימהר לצאת בלילה למרחץ*, *יזכר (ב) אין מחשיכים על התחום לשכר פועלים,

ד (טו) להשוכר את הפועל

*לשמר זרעים או דבר אחר (טו) אינו נותן לו שכר שבת, לפיכך (יז) אין אחריות שבת עליו. (יח) היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע, *נותן לו שכר שבת, לפיכך אחריות שבת עליו. *ולא יאמר לו תן לי של שבת, אלא אומר תן לי שכר השבוע או החדש (ואם שכרו לחדש *והתנה עמו (ט) לשלם לו (ד) כל יום קד וקד. (כ) *מקרי שכיר יום) (ר"ן ס"פ אע"פ), (כא) או יאמר לו תן לי שכר עשרה ימים:

משנה ברורה

א (א) שמעין נכסיו. ודוקא (ב) היכא דמנכרא מלתא, כגון שעומד אצל שדהו הנצרכה חרישה או קצירה וכיוצא בזה, דמנכר הדבר שעומד שם לעין בעצרה, וכן לילך ולהחשיף על פתח המדינה, בין שדרך שנתחצאות שם חוץ למדינה סמוך לפתח המדינה, נכר שצריך הפרח מחדש, אכל אם לא מנכר מלתא, הוא בכלל הרהור בעסקיו דמתר:

ד (טו) השוכר את הפועל. מידי ששכרו לימים, שבעד כל יום שישמרו יתן לו קד וקד, והוא שמר גם בשבת, וקאמר שאין צריך לשלם לו עבור יום השבת. ועין בטור דמוכח שאפלו אם הוא רוצה לתן לו, אסור לו להשכיר לקח השכר, אלא אם כן הוא נותן לו דרך מתנה [פמ"ג]: (טו) אינו נותן וכו'. מדרבנן, (יז) גזירה משום מקח וממכר: (יז) אין אחריות וכו'. שאם (טו) ארע בהן קלקול בשבת אינו חייב לשלם: (יח) היה שכיר שבת, הינו של כל השבוע בחדו, ועל-כרחו נותן לו שכר שבת, ורוצה לומר, שאפלו אם יחזר הפועל בתוך הזמן אינו מנכה לו שכר השבתות מזמן שעבר, הואיל והוא בהבלעה עם שאר הימים וזהו דקמסין המחבר שיוכל הפועל לומר תן לי שכר עשרה ימים, דמידי שחזור הפועל באמצע שבוע שני, וממילא מחיב לשמור גם בשבת, ואם ארע הפסד חייב לשלם. ונראה דאפלו אם לא ארע בו הפסד, אף שלא שמר ביום השבת, יכול לנכות לו משכרו, מידי דהוי אם לא שמר יום אחר. ועין בבאר הלקה:

והוא הדין אותן הפלוגים ברבית לאינו יהודי לשנה

או לחדש, (יז) צריכים לזהר שלא להתנות עם הלנה בסתמא שישלם לו לפי חשבון הימים שיחזיק המעות תחת ידו, דהלשון הזה מורה שקל אימת שישלם לו, ואפלו אם ישלם לו באמצע השבוע, יחשב לו הרבית לפי חשבון הימים, ולפי זה נחשב כל יום בפני עצמו, ואם כן יצטרך לכסוף לנכות לו שכר כל השבתות, אלא יתנה עמו שאם ישלם לו באמצע השבוע יפרע לו הרבית מכל השבוע זה בלו, או לא יפרע לו כלל הרבית עבור שבוע זה האחרון:

(כא) או יאמר וכו'. ומה

שונהגים הסוחרים לשכר יהודי בערב שבת לשמור העגלות מן הגבה, הדבר קשה: איך הסוחר עובר על "לפני עור" בין שיוצע שדאי קבל שכר שבת! ולכן ראוי שיתנה עם השומר שישמור גם ביום ערב שבת ובמוצאי שבת איזה שעות, ואז הוי כשכר שבת בהבלעה ושרי [ח"א]:

*** וללמדו ספר או אמנות. דע, דתנאים אפלוגו כזה**

הענין בגמרא, דיש סוכרין דצריך האב ללמד לבנו תורה וגם ללמדו אמנות ונהוה הדין אם מלמדו שידע לסחר, פן כתב בשלטי הגבורים, והתנא רבי נהוראי אמר: מניח אני כל אמנות שבועולם ואיני מלמד לבני אלא תורה בלבד, שכל אמניות שבועולם עומדות לו לאדם בעת ילדותו, ולעת זקנתו מת מוטל ברעב, אבל תורה עומדת לו לאדם בילדותו ובעת זקנתו כשהוא חלש, שנאמר וכו'. ומכל מקום גם זה שמלמד לבנו אמנות צריך לכלי עלמא ללמדו מתחלה, וגם בעת שהוא עוסק במלאכתו, תורה ויראת שמים, דאי לא הכי ימצא במלאכתו גופא כמה ענינים מאסור גזול, וגם עוד תקלות רבות ופרצת הדת לגמרי חס ושלום. ובפרט בימינו שהכל מתפזרין במקומות הרבה אשר אין עם ישראל שומרי דת התורה מצויין שם, אם לא יהיה קבוצ בנפשו מנעוריו ודיעת התורה ושמירת המצוות, עלול חס ושלום שיחלל שבת במלאכות גמורות שיש בהן חיוב סקילה. ואפלו בלמוד התורה, שידוע שהיא מגי [מן היסורים] ומצלי מן החטא, אמרו: כל תורה שאין עמה מלאכה [והוא הדין איזה עסק גם כן] הוא בכלל מלאכה, וכנ"ל בשם שלטי הגבורים] סופה בטלה וגוררת צון, כל שבין בלמוד המלאכה בלא תורה, בודאי גוררת עונות הרבה וגם פרצת הדת בכללו חס ושלום:

יא (יב) במתן (מה) לקנות בית (מו) בארץ-ישראל מן האינו-

יהודי בשבת, וחותם ומעלה בערפאות הגה שלהם, *בכתב שלהם, (מו) דאינו אסור רק מדרבנן, ומשום ישוב ארץ-ישראל לא גזרו (א"ז):

יא (מה) לקנות בית. וכיצד הוא

עושה? (לה) מראה לו פיסים של דינרין, והאינו-יהודי חותם ומעלה בערפאות, (לו) אבל אסור לתן לו מעות להדיא: (מו) בארץ-ישראל. וסוריא בארץ-ישראל לזכר זה, פן כתב הרמב"ם. ועיין במגן-אברהם מה שכתב בזה: (מו) דאינו אסור וכו'. רוצה לומר, הכתיבה זו היא מדרבנן, והוי שבות דשבות על-ידי אינו-יהודי, ומשום הכי התירו משום ישוב ארץ-ישראל. ועיין בבאור הלכה שבארנו דעת אור זרוע דעת יחידאה היא ואין לה שום מקום

בש"ס, וכל הפוסקים חולקין על זה וסבירא להו דאף בכתב שלהם הוא אסור מדאורייתא, דבכל לשון חיב כראיתא במשנה [שבת ק"ג], ואפלו הכי התירו בכאן על-ידי אינו-יהודי משום ישוב ארץ-ישראל. ואף דהמחבר פסק לקמן בסימן שז סעיף ה דמלאכה דאורייתא אסור על-ידי אינו-יהודי אפלו לצורך מצוה, זה עדיפא. ולפי זה אסור לומר לאינו-יהודי בשבת לכתב מכתב אפלו לצורך מצוה, אם לא שהוא גם-כן צריך גדול אפשר דיש להקל.

b-1) "Absorbed" earnings or payments - the principle of "Havlo'ah"

The prohibition of S'char Shabbos only applies when the earning or payment is received specifically for the period of Shabbos, whether this is for a service rendered on Shabbos (e.g. being paid specifically for babysitting on Shabbos) or asset earnings that are payable for the time of Shabbos (e.g. leasing a store to a non-Jew on Saturday mornings).

However, if the Shabbos earnings are *contractually combined* with other non-Shabbos (i.e. weekday) earnings, then the payment may be permitted. This Halachic concept is called *Havlo'ah* (lit. absorbed), i.e. the Shabbos payment is not an independent debt but is rather "absorbed" as part of a total payment agreement. However, the arrangement must be *previously negotiated*^{11a} as one comprehensive employment and payment "package", of which the Shabbos payment is only a part.¹¹²

נ.ט. אין להזמין לעבודה בשכר שומר, או כל עובד אחר, לשבת בלבד, משום שכר-שבת. ואם אין לו בו צורך אלא לעבודה המיוחדת לשבת, יתנה עמו שיעבוד מעט גם בערב-שבת או במוצאי-שבת, כדי שיוכל לקבל שכרו בהבלעה (קלג). ולכן, בעל שמחה השוכר מלצרים, עובדי נקיון וכדו', יתנה עמהם שיתחילו בהכנות מבעוד יום, או שינקו את המקום לאחר צאת השבת. ומותר לעובדים לקבל את השכר בהבלעה עבור כל העבודה ביחד.

פ. וכן אם שוכר כלים לסעודה הנערכת בשבת, יקפיד ששכירות הכלים תתחיל מספר שעות לפני כניסת השבת, או שתימשך גם לאחר צאת השבת, והתשלום עבור השכירות יהיה בהבלעה עבור הכל ביחד (קלד).

פא. עבודה המצריכה הכנה מבעוד יום, מותר לקבל שכרה אגב ההכנה שמלפני שבת (קלה).

1: *Payment for babysitting through Havlo'ah*

Utilizing the principles of Havlo'ah to solve the common problem of babysitting (for pay) on Shabbos is a good illustration of how a permissible arrangement can be made:

A woman or girl who provides babysitting services at an hourly rate may not receive payment specifically for the hours spent on Shabbos. Accordingly, she may not charge for the babysitting if the hours of her babysitting were only on Shabbos. However, if she babysits (or provides another service, e.g. housekeeping) during the week as well, she may negotiate a *total, unified fee schedule* based on a *weekly* or *monthly* plan.¹¹³

For example, if the woman or girl babysits one hour on Shabbos and one hour on Tuesday, at the rate of 5 dollars per hour, she must stipulate beforehand that she is being paid 10 dollars for both days as one unit, that is to say, as one debt. Thus, whereas she might ordinarily view the Tuesday babysitting session as a separate job from that of Shabbos (and would expect to be paid 5 dollars for Tuesday's babysitting as a separate debt from that of Shabbos), she must now arrange the two days as *one combined job and fee*.

2: *The legal (Halachic) ramifications of a Havlo'ah arrangement*

An important legal (Halachic) difference also emerges from this type of arrangement; in the event that her services are not needed on one of the two days, her employer could nevertheless be obligated to pay her for the missing day.¹¹⁴ (In any case, she is obligated to be available for her Shabbos babysitting responsibilities, and can be denied payment of her calculated earnings of that missing day if she does not fulfill her duties).^{114a}

There are many other common payment situations that can be solved with a "Havlo'ah" arrangement, as shall be seen further:

b-2) Tutoring

A tutor may not accept payment for tutoring on Shabbos unless he tutors (or performs some other service) on a weekday as well and arranges to be paid for both days in one sum, as explained earlier.¹¹⁵ (Regarding a tutor who is teaching Torah, see e below).

Note: Tutoring or studying secular subjects (that are not geared for vocational training) is not permitted on Shabbos according to some Poskim, and should therefore be avoided.^{115a}

b-3) Baal Koreh (Torah reader)

To avoid any Halachic compromises, a Baal Koreh who is paid to "Lein" (read) the Torah on Shabbos should arrange to Lein at least once during the week (e.g. Thursday) and set the "leining fee" for both days as one.¹¹⁶

He may also arrange to be paid for the preparation (if he is accustomed to preparing before Shabbos) and combine the two as one job and fee.¹¹⁷ However, in all cases, it is understood that if his services are not needed on a certain Shabbos he might nonetheless be owed the money.¹¹⁸

b-4) Catering

A caterer who was hired to prepare a Kiddush, etc. on Shabbos may set a fee and receive payment for his work because much of the work and preparation for which he is paid (i.e. for which the client is responsible to pay) is done before Shabbos, and payment is therefore permitted under the principles of Havlo'ah.¹¹⁹ For example, a great deal of cooking and baking must be done by the caterer

before Shabbos. Moreover, the caterer must incur expenses before Shabbos for the job (i.e. purchasing food and supplies) and can hold the client responsible to pay for those expenses should the client back out. Thus, the "job package" entails payment for services provided outside of Shabbos as well as on Shabbos.

Jewish hotels and restaurants can also operate permissibly under these same principles.

Note: Caterers and hotel and restaurant operators must consult Halachic authorities before deciding questions on the basis of what is presented here. To avoid any Halachic compromise, they must seek continuous Rabbinical guidance on how to conduct their businesses through Shabbos with respect to questions of S'char Shabbos as well as numerous other questions of Halacha that are peculiar to their line of work.

This allowance applies even if most of the work is done on Shabbos, so long as it is included in an arrangement whereby some work must be done before or after Shabbos.¹⁰

According to some *Poskim*, it is permissible to accept payment for a service provided only on Shabbos if the service required some preparatory work before Shabbos,¹¹ or if an expense was accrued because of the service performed on Shabbos.¹² The payment for the service done on Shabbos is added to the payment for the preparatory work or the reimbursement for the expense and is therefore considered to be included with a weekday payment. To illustrate: It is permitted, according to these *Poskim*, for a teacher to accept compensation for tutoring a student on Shabbos, if the tutoring required special preparation before Shabbos or it required the purchase of specialized teaching material *and* the tutor receives one large payment.

ויש לפקפק על זה דנראה שדווקא באופן שהפועל באמת עובד בע"ש והשכר משתלם גם עבור אותן השעות, וכמו בצירוף של החיי אדם שהיהודי שומר את העגלות גם בע"ש ובמוצאי שבת, אבל באופן ששוכר כלים לסעודה הנערכת בשבת ולפני שבת אין לו שום צורך וברור שבשביל זכות השמוש בע"ש ואין זה נחשב להבלעה וכו' וכעין זה כתב הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בהערה קמ"ה דחוננים המקבלים שכר ע"י שמתפללים תפלה אחת בימות החול צריך שתהיה זו תפלה מיוחדת שמשלמים עליה שכר אבל לא מועיל שיתפלל תפלת מנחה של חול כי על זה אין משלמים שכר עב"ל.

10. בשו"ת ישכיל עבדי ח"ז סי"ט כתב ח"ל וכן בדרשה וכו' אם הוא מכין הדרשה בימי החול, נראה דזה ג"כ חשוב כהבלעה וזכורני שאמרנו כדומה לזה על הקורא בתורה בשבת קודש שהתירו לו משום שטורח בימי החול ללמוד הטעמים. וכעין זה כתב הערוך השלחן סי' ש"ז סי"ב.